

מדת בדת

שיעור חזק חיוני בדרך קצרה

ע"ז יא-יז

לע"ז מרת יוכבד קולדצקי

בת ר' זליג ליב ע"ה

הערות 0548449853 או מייל MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 288 פרשת בשלח תשע"ח

המשנה הזכירה את חגי רומי וחגי פרס הם מוטרידי וטוריקסי מוהרנקי ומוהרין, ושל בכל מוהרנקי ואקניתיה בחנוני ועשירי באדר.

רב חנן בר רב חסדא אומר בשם רב ויש אומרים שר' חנן בר רבא אמר בשם רב שיש ה' בתי ע"ז קבועים: בית כל בבבל בית נבו בכורסי תרעתא שבמפג צריפא שבאשקלון נשרא שבערביא, ורב דימי אמר שהוסיפו עליהם יריד שבעין בכי ונדבכה שבעכו, ויש אומרים נתברא שבעכו ורב דימי מנהרדעא שנה להיפך יריד שבעכו ונדבכה שבעין בכי, רב חנן בר רב חסדא אמר לרב חסדא מה הפירוש שהם קבועים אמר לו שאבי אמך ביאר שהם קבועים לעולם שהם תדירים שכל השנה עובדים להם.

שמואל אומר שבגולה אסור רק יום אידם ויש להקשות וכי יום אידם אסור והרי רב יהודה התיר לרב ברונא למכור יין ולרב חסדא למכור חיטים בחגם של ישמעאלים ויש לומר שהחג הזה אינו קבוע.

משנה עיר שיש בה עכו"ם, מחוצה לה מותר, ואם הע"ז מחוצה לה בתוכה מותר, ולענין הליכה אם הדרך מיוחדת לאותו מקום היא אסורה, ואם יכול ללכת בה למקום אחר היא מותרת. **גמרא** אמר ר"ל בשם ר' חנינא שחוצה לה זה כמו האיטליז של עזה וללישנא בתרא ר"ל שאל את ר' חנינא מה הדין באטליז של עזה ור' חנינא אמר לו וכי לא הלכת לצור מימך וישראל ועכו"ם שפתו קדירה יחד

דף יב ולא חשו חכמים וביאר אביי שלא חשו משום בשר נבילה שמא יחזיר היהודי את פניו מהקדרה והעכו"ם ישליך שם נבילה, ואותו דין לגבי מכירה שלא חשו משום דמי ע"ז, ורבא אומר שחכמים לא חשו משום בישול עכו"ם והוא הדין כאן שלא חשו משום יום אידם ורבה בר עולא מבאר שחכמים לא חשו משום צינורא שניתזא מקדירת עכו"ם לקדירתו של ישראל וכן כאן לא חשו משום לפני אידיהם.

שנו בברייתא שעיר שיש בה עכו"ם לר"מ אסור להכנס לתוכה ולא מתוכה לעיר אחרת וחכמים סוברים שאם הדרך מיוחדת לאותו מקום אסור ואם אינה מיוחדת לאותו מקום מותר ואם ישב לו קוץ בפני עכו"ם לא ישחה ויטלנה כי הוא נראה כמשתחוה לעכו"ם ואם אינו נראה מותר, ואם התפזרו לו מעות בפני עכו"ם לא ישחה ליטלם כי זה נראה כאילו משתחוה לו ואם אינו נראה מותר, ואם יש מעיין שמושך לפני עכו"ם לא ישחה לשתות בפניו כי נראה כמשתחוה לו ואם אינו נראה מותר, אם יש פרצופות שמקלחות מים לכרכים לא יניח פיו על פיהם לשתות כי הוא נראה כמנשק לע"ז וכיוצא בו לא יניח פיו על סילון לשתות מפני הסכנה ואין לפרש אינו נראה שלא רואים אותו שהרי רב יהודה אמר בשם רב שדבר שחכמים אסרו מפני מראית עין נאסר אף בחדרי חדרים, אלא הכוונה שאם לא נראה כמשתחוה לעכו"ם מותר, והברייתא כתבה את כל המקרים שאם היינו שונים קוץ היינו אומרים שזה נאסר כי יכול ללכת קדימה להוציאו אבל במעות מותר שאין לו אפשרות אחרת לקחתם, ואם היה כתוב מעות כי זה רק ממון אך קוץ שהוא צער מותר לפניו ואם היינו שונים מעות וקוץ היינו אומרים שבהם אסור כי אין סכנה אך מעיין שיש סכנת מיתה אם לא ישתה מותר גם בפניו, **עמוד ב** וכתבו את המקרה של פרצופות אף שכבר כתוב מעיין כי רצה התנא לשנות שלא יניח פיו על סילון מפני סכנה והיינו סכנת עלוקה.

שנו בברייתא שלא ישתה אדם מנהרות ומהאגמים בפיו ובידו אחת ואם שתה דמו בראשו מפני הסכנה והיינו סכנת עלוקה, וזה ראייה לר' חנינא שאמר שמי שבלע נימא של מים מותר לחמם לו מים בשבת וכך היה מעשה שאחד בלע נימא של מים ור' נחמיה התיר לחמם לו חמין בשבת ובינתיים אמר רב הונא בר רב יהושע שיבלע חומץ.

רב אידי בר אבין שמי שבלע צירעא לא יחיה אך ישקוהו בינתיים חומץ חזק שיחיה עוד קצת עד שיצוה לביתו.

דף יא כשאונקלוס בן קלונימוס התגייר שלח אליו הקיסר גדוד רומאים והוא משכם בפסוקים והתגיירו גם הם, ושלח אליו גדוד נוסף ואמר להם לא תדברו עמו כלל, וכשבאו אליו אמר להם אומר לכם דבר אחד שאם שר לוקח אבוקה לפני אפיפיו והוא לוקח לפני דוכס ודוכס לפני הגמון והגמון לפני מלך האם המלך לוקח אבוקה לפני אנשים אמרו לו לא, אמר להם שהקב"ה לוקח אש לפני ישראל, שכתוב וה' הולך לפנייהם יומם בעמוד אש, התגיירו גם הם, והקיסר שלח גדוד נוסף ואמר להם שלא יספרו עמו כלל, וכשלקחוהו ראה מזוזה ונתן ידו עליה, שאל אותם יודעים אתם מה היא אמרו לו אמור לנו אתה אמר להם שמנהג בשר ודם שהמלך יושב בפנים ועבדיו שומרים אותו מבחוץ ואילו הקב"ה עבדיו בפנים והוא משמרם מבחוץ כמו שכתוב ה' ישמור צאתך ובואך מעתה ועד עולם והתגיירו גם הם ויותר הקיסר לא שלח אליו.

רב יהודה דרש בשם רב על הפסוק ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך שיש לקרוא גיים והם אנטונינוס ורבי שלא פסק משולחנם חזרת קישות וצנון לא בימות החמה ולא בימות הגשמים, כמו ששינו שצנון מחתך המאכל, וחזרת מהפך את המאכל, וקישות מרחיב את המעיין, ויש להקשות ששנו אצל ר' ישמעאל שנקרא שמם קישואים שהם קשים לגוף האדם כחרבות יש לומר שקטנים קשים אך גדולים טובים למאכל.

רבנן חילקו בין מיתה שיש בה שריפה לאין בה שריפה משמע שלר"מ אין חילוק ותמיד עובדים לע"ז א"כ השריפה היא לא נחשבת חוק העכו"ם וא"כ לרבנן זה חוק העכו"ם וא"כ קשה על מה ששינו שורפין על המלכים ואינו מדרכי האמורי, והרי נאמר ובחוקותיהם לא תלכו, ויש לומר שלכו"ע שריפה אינה חוק ונחלקו שלר"מ העכו"ם עובדים בין במיתה שיש בה שריפה ובין במיתה שאין בה שריפה ולרבנן מיתה שיש בה שריפה היא חשובה ועובדים בה ושאינן בה שריפה אינה חשובה ולא עובדים בה, ומה שכתוב ששורפים על המלכים כמו שכתוב בשלום תמות ובמשרפות אבותיך המלכים וכו' וכמו ששורפים על המלכים כך שורפים על הנשיאים ושורפים מיטתם וכלי תשמישם, ומעשה שכשנפט ר"ג הזקן שרף עליו אונקלוס הגר שבעים מנה צורי, ולכאורה שנינו ששורפים רק כלי תשמישם ויש לבאר ששרף עליו בערך של שבעים מנה צורי, ויש להקשות וכי לא שורפים דבר אחר הרי שנינו שעוקרים על המלכים ואינו מדרכי האמורי, ביאר רב פפא שמדובר בסוס שרכב עליו המלך, ויש להקשות הרי שנינו גם על בהמה טהורה ששינו שעיקור שיש בה טריפה אסור ושאינן בה טריפה מותר **עמוד ב** ועיקור שאין בה טריפה היינו שהשיר פרסותיה מהארכובה ולמטה, ורב פפא מבאר שמדובר בעגלה שמושכת בקרון.

המשנה אומרת יום תגלחת זקנו והנחת בלוריתו, יש להסתפק אם גורסים במשנה הנחת בלוריתו או העברת בלוריתו, ויש לומר ששינו את שניהם יום תגלחת זקנו והנחת בלוריתו יום תגלחת זקנו והעברת בלוריתו.

רב יהודה אומר בשם שמואל שיש חג נוסף ברומי אחת לע' שנים, שמביאים אדם שלם ומרכיבים אותו על אדם חיגר ומלבישים אותו בגדי אדם הראשון ומניחים בראשו את עור ראשו של ר' ישמעאל כהן גדול ותולים בצוארו משקל ר' זוז פיזא ומחפים את השווקים באבן נופך, ומכריזים לפניו: חשבון הקצים כזב אח של אדונינו זייפן מי שרואה עכשיו רואה ומי שלא לא יראה שוב, מה הועיל הרמאי ברמאותו ולזייפן בזייפנותו ומסיימים אוי לזה כשיקום זה, ורב אשי אומר שפי הרשעים הכשילים שהאם היו אומרים זייפן אחי אדונינו מובן שהכוונה ליעקב אך כשהם אומרים אח של אדונינו זייפן יוצא מדבריהם אדונינו זייפן, התנא של משנתנו לא מנה את זה כי הוא מנה רק מה שיש בכל שנה.

שנו בכרייתא שאדם לא ישתה מים בלילה ואם שתה דמו בראשו מפני הסכנה והיינו סכנת שד שברירי, ואם הוא צמא אם יש אחר עמו יעיר אותו ויאמר לו צמא אני ואם אין עמו אחר יקשקש בכיסויי החבית ויאמר לעצמו פלוני בן פלוניית אמך אמרה לך היזהר משברירי ברירי ירירי רי רי בכוס לבנה, והיינו שהוא ממעט את כח השד.

משנה עיר שיש בה ע"ז והיו בה חנויות מעוטרות ושאינם מעוטרות, היה מעשה בבית שאן וחכמים אמרו שהמעוטרות אסורות ושאינם מעוטרות מותרות. **גמרא** ר"ל אומר שנאסרו רק כשהם מעוטרות בוורד והדס שהוא נהנה מההיתך אך אם הן מעוטרות בפירות מותרות שכתוב לא ידבק בך מאומה מן החרם שרק הנהנה אסור ואם הוא רק מהנה מותר.

דף יג ר' יוחנן סובר שגם המעוטרות בפירות אסורות מק"ו שאם הנהנה אסור ק"ו שהמהנה אסור, ויש להקשות מבריייתא שר' נתן אומר שביום שעכו"ם מניחה את המכס מכריזים ואומרים שכל מי שמניח עטרה בראשו ובראש חמורו לכבוד ע"ז יניחו לו את המכס ואם לא לא יניחו לא את המכס מה יעשה יהודי שנמצא שם אם יניח עטרה א"כ הוא נהנה ואם לא יניח הוא מהנה, ומכאן אמרו שמי שנושא ונותן בשוק של ע"ז בהמה תיעקר פירות כסות וכלים ירקבו ומעות וכלי מתכות יוליכם לים המלח ועיקור הוא שמנשר פרסותיה מהארכובה ומטה, וכתוב יניח נמצא נהנה ולא יניח נמצא מהנה א"כ יש איסור להנות, ורב משרשיא בר רב אידי אומר שר"ל יבאר שרבנן חולקים על ר' נתן ור"ל סובר כרבנן, ור' יוחנן סובר שלא חלקו על ר' נתן, ויש להקשות הרי שנינו שהולכים ליריד של ע"ז ולוקחים מהם בהמה עבדים ושפחות בתים שדות וכרמים וכותב ומעלה בערכאות שלהם כי הוא כמציל מידם ואם הוא כהן יכול להטמאות בחו"ל לדון לערער עמהם, וכשם שיכול להטמא בחו"ל כך יכול להטמאות בבית הקברות, ויש להקשות הרי בית הקברות זה טומאה דאורייתא אלא הכוונה בית הפרס שהוא מדרבנן ויכול להיטמאות ללמוד תורה ולישא אשה ואמר ר' יהודה שזה רק אם אינו מוצא ללמוד אך אם הוא מוצא ללמוד מאחר אינו מטמא, ור' יוסי אומר שגם אם מוצא ללמוד מאחר יטמא שלא מהכל אדם זוהי ללמוד, ור' יוסי הביא מעשה מיוסף הכהן שהלך אחר רבו ללמוד בצידן ואמר ר' יוחנן שהלכה כר' יוסי, א"כ רבנן חלקו על ר' נתן ור' יוחנן סבר את הבריייתא שלוקחים מהם בהמה, ויש לומר שר' יוחנן יחלק בין תגר שלוקחים ממנו מכס שאז הוא מהנה ואסור אך מותר לקחת מבעה"ב שלא לוקחים ממנו מכס.

יש להקשות בדברי הבריייתא שבהמה תיעקר הרי זה צער בעלי חיים, אמר אביי שנאמר ביהושע את סוסייהם תעקר א"כ מותר לרדות כך בשל ע"ז.

מה שנאמר בבריייתא שעיקור הוא מהארכובה ומטה יש להקשות ששנינו שלא מקדישים ולא מחרימים ולא מעריכים בזמן הזה ואם הקדיש החרים והעריך בהמה תיעקר פירות כסות וכלים ירקבו **עמוד ב** מעות וכלי מתכת יוליך לים המלח ועיקור הוא שנועל דלת בפניה והיא מתה מאליה, אמר אביי ששם יש בזיון קדשים, אך קשה שנשחוט אותם יש לומר שיבא לידי תקלה, אך קשה שיכול לחתוך לשתיים כגיסטרא ולא יכשל בהם, אמר אביי שכתוב ונתצתם את מזבחתם לא תעשון כן לה' אלו קיכם, ורבא אומר שנאסר כי זה נראה כמטיל מום בקדשים, אך קשה שזה מום גמור ולא רק נראה, ויש לומר שאסור רק בזמן שביהמ"ק קיים אך בזמן הזה שלא ראוי להקרבה אין לחשוש לכך, אך קשה שנאסור כמטיל מום בבעל מום שנאסר גם כשממילא אינו ראוי להקרבה, ויש לומר ש בזמן הבית אף שבעל מום אינו ראוי להקרבה אך הוא ראוי לדמים, אך בזמן הזה אינו ראוי לגופו ולא לדמיו.

ר' יונה פגש את ר' עלאי בפתחה של צור ואמר לו ששנינו בהמה תיעקר ומה הדין בעבד ואמנם בעבד ישראל אין ספק שלא עושים בו כלום והספק הוא בעבד עכו"ם אמר לו מה הספק שלך הרי שנינו העכו"ם ורועי בהמה דקה לא מעלים ולא מורידים.

ר' ירמיה שאל את ר' זירא שכתוב שלוקחים מהם בהמה עבדים ושפחות האם עבד ישראל או עבד עכו"ם אמר ר' זירא מסתבר עבד ישראל כי מה הוא יכול לעשות בעבד עכו"ם אך רבין אמר בשם ר"ל שהוא יכול להכניסו תחת כנפי השכינה, ורב אשי דוחה שזה לא שייך בבהמה אלא מבאר רב אשי שמותר בעבד ובבהמה כי הוא ממעט אותם.

ר' יעקב קנה סנדל מעכו"ם ור' ירמיה קנה פת, וכל אחד אמר לחבירו יתום וכי כך עשה רבך ושניהם קנו מבעה"ב וכל אחד חשב שהשני קנה מתגר, כמו שאמר ר' אבא בר ר' חייא בר אבא שנאסר רק בלוקח מתגר שלוקחים ממנו מכס ולא נאסר לקחת מבעה"ב שלא לוקחים ממנו מכס, ואמר ר' אבא בר ר' חייא בר אבא שאם ר' יוחנן היה בזמנינו שלוקחים מכס אף מבעה"ב הוא היה אוסר, ור' יעקב ור' ירמיה קנו מבעה"ב שאינו קבוע שודאי לא נוטלים ממנו מכס.

משנה אלו דברים שאסור לקנות מעכו"ם: איצטרובלים ובנות שוח ופטוטרת ולבונה ותרנגול לבן, ור' יהודה אומר שמותר למכור לו תרנגול לבן בין התרנגולים ואם הוא לבדו יקטע אצבעו וימכור לו כי לא מקריבים חסר לע"ז ושאר הדברים אם הוא מפרש שזה לע"ז אסור וסתמם מותר, ור"מ סובר שגם דקל טב וחצב ונקלב אסור למכור לעכו"ם.

דף יד גמרא איצטרובלים הוא ארז, ויש להקשות ששנינו לענין שביעית שהוסיפו אלכסיין איצטרובלין מוכססים ובנות שוח, ואם נאמר שאיצטרובלים הוא ארז מה שייך לאסרו בשביעית הרי שנינו שדבר שיש לו עיקר יש לו שביעית ומה שאין לו עיקר אין לו שביעית, ורב ספרא מבאר שאיצטרובל הוא פרי הארז, וכן אמר רבין בשם ר"א.

רבה בר בר חנה אמר בשם ר' יוחנן שבנות שוח הן תאנים לבנות, ומה שכתוב פטוטרת הכוונה לפירות הנ"ל עם פטוטרתיהם שתולים אותם בהם.

ר' יצחק מבאר בשם ר"ל שלבונה הכוונה ללבונה זכה, ושנינו שמכולם מוכרים להם חבילה ופירש ר' יהודה בן בתירא שאין חבילה פחות מג' מנים, אך יש להקשות שנחשוש שהוא ימכור לאחרים והם יקטרו לעכו"ם ומבאר אביי שאנו מצווים על לפני עוור ואין איסור על לפני של לפני.

ר' יונה אמר בשם ר' זירא בשם רב זביד ויש ששנו שר' יונה אמר בשם ר' זירא שאם אמר העכו"ם תרנגול למי מותר למכור לו תרנגול לבן אך אם אמר תרנגול לבן למי אסור למכור לו לבן, ויש להקשות שר' יהודה אמר במשנה שמותר למכור תרנגול לבן בין התרנגולים ואם מדובר שאמר תרנגול לבן למי איך מותר בין התרנגולים אלא מדובר שהוא אמר תרנגול למי ובכ"ז לר' יהודה מותר רק בין התרנגולים ולת"ק אסור גם בין התרנגולים, ומבאר ר"נ בר יצחק שמדובר שאמר זה וזה, וכן שנינו בבריייתא שר' יהודה אמר שנאסר רק אם אמר תרנגול זה לבן אך אם אמר זה וזה מותר, ואפילו אמר תרנגול זה והעכו"ם עשה משתה לבנו או שהיה לו חולה בתוך ביתו מותר, ויש להקשות ששנינו שעכו"ם שעשה משתה לבנו אסור רק אותו היום ואותו האיש, ומשמע שאותו היום ואותו האיש אסור, אמר רב יצחק בר רב משרשיא שמותר במשתה של חבירות בלבד ואז זה ודאי לא לשם תקרובת ע"ז, ויש להקשות ששנינו ששאר הדברים סתמם מותר ופירושים אסור ואין לפרש סתמם שאמר חטיים לבנים ופירושים שאמר לע"ז **עמוד ב** שא"כ ודאי אין צריך לחדש סתמם מותר ושפירושים אסור אלא סתמם הכוונה שאמר חטיים ופירושים היינו שאמר לבן א"כ תרנגול אסור גם כשאמר סתם, ויש לדחות סתמן הכוונה שאמר חטיים לבנות ופירושים היינו שאמר לע"ז והחידוש הוא שלא נאמר שאדם זה באמת אינו רוצה לע"ז והוא אומר כך כי הוא חושב שכמו שהוא אדוק בה כך אחרים ויאמר כך כדי שיתנו לו, קמ"ל שאם פירש לע"ז אסור.

רב אשי מסתפק באופן שהעכו"ם אומר תרנגול לבן קטוע למי האם מותר למכור לו תרנגול לבן שלם שאם הוא אומר קטוע א"כ אין כוונתו לע"ז או שהוא רוצה להערים, ואם נאמר שהוא רוצה להערים יש להסתפק באופן שהוא אומר תרנגול לבן למי ונתנו לו שחור ולקחו ואח"כ הביאו לו אדום ולקחו האם מותר למכור לו לבן שהרי הוא לקח גם אדום ושחור, או שהוא רוצה להערים, ונשאר בתיקו.

רב חסדא אמר לאבימי שיש לנו קבלה שמסכת ע"ז של אברהם אבינו היא של ד' מאות פרקים ולנו נשאר רק ה' פרקים ואנו לא מבינים בהם, אמר לו אבימי מה קשה לך אמר לו שכתוב במשנה שלר"מ דקל טב וחצב ונקלס אסור למכור משמע שדקל רע מוכרים, הרי שנינו לקמן שלא מוכרים להם במחובר לקרקע אמר לו אבימי שדקל טב הכוונה פירות דקל טב וכן פירש רב הונא פירות דקל טב וחצב הוא קשבא, ונקלס פירש רב דימי בשם רב חמא בשם רב יוסף שהכוונה לקורייטי ואביי אמר לרב דימי

ששנינו נקלס ואנו לא יודעים מה זה ואתה מפרש קורייטי וגם זה לא מובן מה הועלת לנו, אמר לו רב דימי שאם תלך לא"י ותאמר להם מהו נקלס ולא ידעו תאמר להם שהוא קורייטי והם יוכלו להראות לך.

משנה מקום שנהגו למכור בהמה דקה לנכרי מוכרים ומקום שנהגו שלא למכור לא מוכרים ובכל מקום לא מוכרים להם בהמה גסה ואף עגלים וסייחים אסור שלמים ושבורים, ור' יהודה מתיר בשבורה ובן בתירא מתיר בסוס. **גמרא** משמע במשנה שאין איסור אלא זה רק מנהג וזה תלוי במקומות, ויש להקשות ששנינו לקמן שלא מעמידים בהמה בפונדקאות של עכו"ם כי הם חשודים על רביעה, אמר רב שבמקום שהתירו למכור התירו לייחד ומקום שאסרו לייחד אסרו למכור,

דף טו ור"א אומר שגם במקום שאסרו לייחד מותר למכור כי עכו"ם חס על בהמתו ואינו רובעה כדי שלא תיעקר, וגם רב חזר בו שרב תחליפא אמר בשם ר' שילא בר אבימי בשם רב שעכו"ם חס על בהמתו שלא תיעקר.

בהמה גסה לא מוכרים בכל מקום שאף שאין לחשוש לרביעה אך יש לחשוש שיעשה בה מלאכה בשבת, אך קשה מדוע שיהיה אסור שאם מכרה הוא קנאה ומותר לה לעבוד, ויש לומר שגזרו משום שאלה ושכירות, אך קשה שגם בשאלה ושכירות הוא קנאה ומותר לו לעבוד עמה, ורמי בר רב ייבא מבאר שחששו משום נסיון שהוא ימכור לו בער"ש סמוך לשקיעת החמה ואומר לו הנכרי ננסה אותה והיא שומעת את קולו והיא הולכת מדיבורו ונח לו בכך והוא עובר על מחמר שחייב חטאת, ורב שישא בר רב אידי מקשה וכי שכירות קונה הרי שנינו שגם במקום שהתירו להשכיר בית אסור לבית דירה כי הוא מכניס לתוכו ע"ז ואם נאמר ששכירות קונה הוא מכניס לבית של עצמו, ויש לומר שבע"ז מחמירים בשכירות שכתוב ולא תביא תועבה אל ביתך, ורב יצחק בר רב משרשיא מקשה וכי שכירות קונה הרי שנינו שישאל ששכר פרה מכהן הוא יכול להאכיל אותה כרשיני תרומה וכהן ששכר פרה מישראל אף שמוזנותיה עליו לא יאכילנה כרשיני תרומה ואם שכירות קונה מדוע לא יאכילנה הרי היא פרה שלו, אלא משמע ששכירות לא קונה וא"כ מה שאסרו אצלינו למכור בהמה גסה זה מטעם גזירה של שאלה ושכירות וגם משום נסיון סמוך לשקיעה.

רב אדא התיר למכור חמור על ידי מתווך שאין חשש של נסיוני כי אינה מכירה את קולו והוא לא אדם שמשאל ומשכיר, ועוד שבדוקא הוא לא ישאל וישכיר כדי שלא יגלו בה מום, רב הונא מכר פרה לעכו"ם אמר לו רב חסדא מדוע מכרת אמר לו שיתכן שהוא קונה כדי לשחוט, **עמוד ב** וכן מוכח ממה ששנינו לגבי שמיטה שלב"ש אסור למכור פרה שחורשת בשביעית וב"ה מתירים מפני שיכול לשחטה, ורבה אומר שאין להוכיח משם כי אדם לא מצווה על שביתת בהמתו בשביעית אך כאן אדם מצווה על שביתת בהמתו בשבת, ואביי מקשה וכי במקום שאדם מצווה אסור הרי על שדה אדם מצווה שלא תיעבד ושנינו שב"ש אסור למכור שדה ניר בשביעית כי יכול להובירה, ורב אשי מקשה כי בדבר שאין אדם מצווה מותר למכור הרי אדם לא מצווה על שביתת כלים ושנינו לגבי שביעית אלו כלים שאסור למכרם המחרישה וכל כליה העול המזרה והדקר, ורב אשי מבאר שאם ניתן לתלות בדבר היתר מותר למכור ואם אי אפשר לתלות אסור ואף בדבר שאינו מצווה.

רבה מכר חמור לישראל שחשוד למכרו לעכו"ם שאל אותו אביי מדוע מכרת לו אמר לו מכרתי לישראל אמר אביי הרי הוא ימכור אותו לעכו"ם אמר רבה וכי הוא ימכור רק לעכו"ם ולא לישראל, שאל אביי מהמשנה שבמקום שנהגו למכור בהמה דקה לכותים מוכרין ואם נהגו שלא למכור לא מוכרים ואין לומר שזה מטעם שהם חשודים על הרביעה שהרי שנינו לקמן שלא מעמידים בהמה בפונדקאות של עכו"ם זכרים אצל זכרים ונקיבות אצל נקיבות וק"ו שאין להעמיד זכרים אצל נקיבות ולהיפך ולא מוסרים בהמות לרועה שלהם ולא מיחדים עמם ולא מוסרים להם תינוק ללמדו ספר ואומנות אך מעמידים בהמה בפונדקאות של כותים אצל זכרים ונקיבות אצל נקיבות ומוסרים בהמה לרועה שלהם ומיחדים עמם ומוסרים להם תינוק ללמדו ספר ואומנות משמע שכותים אינם חשודים, ועוד שנינו שלא מוכרים להם זיין וכלי זיין ולא משחיזים להם כלי זיין ולא מוכרים להם סדו וקולרים וכבלים ושרשאות ברזל בין עכו"ם בין כותים, ואין

לומר שהם חשודים על שפירות דמים שהרי שנינו שמיחדים עמם אלא שחששו שהכותי ימכור לעכו"ם ואין לחלק שכותי לא יעשה תשובה וישראל יעשה תשובה שהרי ר"נ אמר בשם רבה בר אבוח שכומו שאסרו למכור לעכו"ם כך אסרו למכור לישראל שמוכר לעכו"ם ורבה רץ אחריו ג' פרסאות ויש אומרים שרץ אחריו פרסה בחולות ולא השיגו.

רב דימי אומר שכומו שאסרו למכור לעכו"ם כך אסרו למכור לישראל לסטים ויש לדון שאם הוא חשד על שפירות דמים פשוט שהוא כעכו"ם ואם אינו חשוד מדוע אסרו למכור לישראל הזה, ויש לומר שמדובר בלסטים שאינו הורג אך הוא שומט ממון ונלחם עם רודפיו.

שנו בברייתא שלא מוכרים תריסים לעכו"ם ויש אומרים שמוכרים להם תריסים ואין לומר שהטעם לאסור הוא מפני שזה מגין עליהם שא"כ נאסרו למכור להם גם חייטים ושעורים, **דף טז** אמר רב שמזון אי אפשר להמנע מלמכור להם בלי איבה, וללישנא בתרא אסור למכור תריסים שכשכלה הנשק שלהם הם הורגים עם המגינים ולדעת היש אומרים מותר למכור להם תריסים כי כשכלה הנשק הם בורחים, ואמר ר"נ בשם רבה בר אבוח שהלכה כיש אומרים.

רב אדא בר אהבה אמר שלא מוכרים להם עששיות של ברזל כי הם יוצרים מהם כלי זיין, אך קשה א"כ נאסרו למכור להם מעדרים ומגריפות אמר רב זביד שמדובר בעששיות של ברזל הודי שהם עשויים לכלי זיין, ומה שמוכרים להם בזמן הזה אמר רב אשי שמותר לפרסיים שהם מגינים עלינו.

ר' יהודה מתיר בשבורה כי היא לא יכולה להתרפאות ולחיות אמרו לו והרי מרביעים עליה והיא יולדת וא"כ יבואו להשהותה אמר להם לכשתלד שהיא לא מקבלת זכר.

בן בתירא מתיר בסוס כי הוא עושה מלאכה שלא חייבים עליה חטאת ורבי אוסר מב' סיבות מדין כלי זיין ומדין בהמה גסה, ולכאורה מובן שהוא כלי זיין שהוא יכול להרוג במכת ידו אך לכאורה מה שייך דין בהמה גסה, ומבאר ר' יוחנן שכשהוא מזקיץ יטחינו אותו בריחיים בשבת, ור' יוחנן אומר שהלכה כבן בתירא.

הסתפקו מה הדין בשור של פטם והספק הוא לר' יהודה שהתיר בשבורה כי הוא לא יבא לכלל מלאכה אך שור של פטם אם יהיה אותו יעבדו בו או שהספק הוא גם לרבנן שאסרו בשבורה כי הוא לא עשוי לשחיטה אך שור פטם עשוי לשחיטה וגם רבנן יתירו, ולכאורה יש להוכיח ממה שאמר רב יהודה בשם שמואל שאנשי בית רבי הוצרכו להקריב מס למלך שור של פטם ביום אידם ורבי חיסר ד' ריבוא שיקריבוהו למחרת, והוא חיסר עוד ד' ריבוא שיביאו אותו רק לשחוט, והוא חיסר עוד ד' ריבוא שלא יקריבוהו כלל משמע שהוא רצה שלא יהיה אותו, אך יש לדחות שגם לצד השני קשה מדוע רבי דחה למחר אלא שהוא רצה לעקור את הדבר וחשב לעקרו מעט מעט, ויש להקשות שאם יהיה אותו הוא יתחזק ויעשה מלאכה אמר רב אשי שזבידא אמר לו שבן שור משהים אותו שיכחיש ובכ"ז הוא עושה כמו שני שוורים אחרים.

משנה אין למכור להם דובים ואריות וכל דבר שיש בו נזק לרבים אין בונים עמם טירות וגרדום שדנים שם נפשות ואיצטדין ששורים נוגחים שם לשחוק ובימה להרוג ממנה, אך מותר לבנות עמם בימה שאינה לצורך ע"ז ובתי מרחצאות, ואם הגיע לכיפה שמעמידים בה ע"ז לא יבנה שם. **גמרא** רב חנן בר רב חסדא ויש אומרים שרב חנן בר רבא אמר בשם רב שחיה גסה היא כבהמה דקה לענין דין פירכוס שמסוכנת שנשחטה צריכה לפשוט ידה אחר שחיטה, אך לא למכירה, ורב חנן אומר שדינה כדקה אף למכירה מקום שנהגו למכור מוכרים ומקום שנהגו שלא למכור לא מוכרים, ולכאורה יש לדייק מהמשנה שרק דבר שיש בו נזק לרבים אסור למכור וא"כ כשאין בו נזק מותר, ורבה בר עולא אומר שהמשנה דברה בארי שבור **עמוד ב** וכו' יהודה שמתיר בשבורה, ורב אשי אומר שכל ארי הוא שבור לענין מלאכה, אך יש להוכיח מברייתא שכומו שלא מוכרים להם בהמה גסה כך לא מוכרים חיה גסה ואף במקום שמוכרים בהמה דקה אסור למכור חיה גסה א"כ קשה על רב חנן.

רבינא הקשה מהברייתא על המשנה ששנינו שלא מוכרים דובים ואריות ודבר שיש בו נזק לרבים א"כ כשאין בו נזק לרבים מוכרים, ובברייתא כתוב לא מוכרים חיה גסה אף במקום שמוכרים בהמה דקה, ורבינא תירץ שמדובר בארי שבור וכו'

יהודה ורב אשי אומר שסתם ארי הוא שבור לגבי מלאכה, ור"נ הקשה מי אמר שארי הוא חיה גסה אולי הוא חיה דקה.

רב אשי דייק את המשנה והקשה על רב חנין שכתוב שלא מוכרים להם כל דבר שיש בו נזק לרבים משמע שבאין בו נזק לרבים מוכרים ודוקא ארי סתם שהוא כשבור לענין מלאכה אבל דבר אחר שעושה מלאכה אסור, ויש לדקדק איזה מלאכה עושה חיה גסה אמר אביי שמר יהודה אמר לו שאצל בי יוחני היו מטחינים בריחים עם ערודים.

ר' זירא אמר שכשהוא חיה אצל ר' יהודה הוא אמר שילמדו ממנו את הדבר ששמע מאדם גדול ואינו זוכר אם מרב או משמואל שחיה גסה היא כבהמה דקה לפירכוס וכשר' זירא הגיע לקורקוניה הוא שמע שר' חייא בר רב אומר בשם שמואל שחיה גסה היא כבהמה דקה לפירכוס א"כ רב יהודה שמע את זה משמואל אך כשהגיע לסורא הוא שמע את רבה בר ירמיה אומר את זה בשם רב א"כ משמע שרב יהודה שמע את זה גם מרב וכשהגיע ר' זירא לא"י שמע שגם רב אסי אמר כך ובשם רב חמא בר גוריא בשם רב, ור' זירא אמר לו האם לא אמרו לך בשם רבה בר ירמיה אמר לו ר' אסי כלי שחור ממני וממך תצא השמועה וכן שנינו שר' זירא אמר בשם ר' אסי בשם רבה בר ירמיה בשם רב חמא בר גוריא בשם רב שחיה גסה היא כבהמה דקה לפירכוס.

רבה בר בר חנה אמר בשם ר' יוחנן שיש ג' דינים בבסילקאות של מלכי עכו"ם של מרחצאות ושל אוצרות, ואמר רבא ששנים מהם להיתר וא' לאיסור והסימן לכך הוא הפסוק לאסור מלכיהם בזיקים, וללישנא בתרא כולם להיתר ומה ששנינו שלא בונים עמם בסילקי גרדום איצטדיא ובימה יש לפרש שהכוונה שלא בונים בסילקי של גרדום ושל איצטדיא ושל בימה.

שנו בברייתא שכשר"א נתפש ע"י המינים העלוהו לגרדום לדין, ואמר לו ההגמון זקן שכמותך יעסוק בדברים בטלים הללו אמר לו נאמן עלי הדיין, וחשב ההגמון שהוא מסכים לדבריו ובאמת הוא התכוון לשמים ואמר ההגמון כיון שקבלת דברי אתה יוצא זכאי בדימוס שלי וכשהגיע לביתו נכנסו תלמידיו לנחמו אך הוא לא קיבל נחומים, אמר לו ר"ע רבי הרשה לי לומר לך דבר אחד ממה שלמדת אותי אמר לו אמור אמר ר"ע רבי שמא נהנית מדבר מינות,

דף יז ולכן נתפסת, אמר לו הזכרת לי שפעם הלכתי בשוק העליון של ציפורי ומצאתי אדם ששמו יעקב איש כפר סכניא והוא אמר לי על הפסוק לא תביא אתנן זונה האם מותר לעשות מזה בית הכסא לכה"ג ולא ענית לי, והוא הביא את הפסוק כי מאתנן זונה קבצה ועד אתנן זונה ישוּבו, ממקום הטינופת באו ולשם ישוּבו ונהנתי מדבריו ועברתי על הפסוק הרחק מעליה דרכך שהכוונה למינות ואל תקרב אל פתח ביתה זו הרשות, ויש מפרשים הרחק מעליה דרכך זו מינות והרשות, ואל תקרב אל פתח ביתה זו זונה, ורב חסדא אמר שהשיעור הוא ד' אמות ורבנן דרשו מהפסוק הנ"ל כדברי רב חסדא שכל זונה שנשכרת בסוף היא שוכרת שכתוב ובתתך אתנן ואתנן לא ניתן לך ותהי להפך, והנ"ל לא כדברי ר' פדת שאומר שהתורה אסרה רק קריבה של גילוי ערוה שכתוב איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות עורה, כשעולא חזר מהישיבה היה מנשק את אחיותיו על ידיהן ויש אומרים על החזה, וזה לא כדברי עצמו שאסור גם קריבה בעלמא כמו שאומרים לנזיר סחור סחור סביב לכרם ואל תקרב אליו.

מה שכתוב בפסוק לעלוקה שתי בנות הב הן פירש מר עוקבא שזה קול שתי בנות שצועקות מגיהנם ובעוה"ז הן אומרות הבה הבה והיינו מינות והרשות, ויש אומרים שרב חסדא אמר בשם מר עוקבא שזה מדבר על הגיהנם עצמה שצועקת הבה לי שתי בנות שצועקות בעוה"ז ואומרות הבה הבה.

יש להקשות בפסוק כל באיה לא ישוּבוני ולא ישיגו ארחות חיים ולכאורה אם לא שבו מהיכן ישיגו, יש לפרש שגם אם ישוּבו לא ישיגו, ומשמע שהפורש ממינות מת, ויש להקשות שאשה אחת אמרה לרב חסדא שהעבירה הקלה שלה היא שעשתה את בנה הקטן מבנה הגדול, ואמר רב חסדא שיכינו לה תכריכים ולכאורה משמע שהדבר החמור יותר הוא מינות ובכל זאת היא לא מתה, יש לומר שהיא לא חזרה בתשובה כראוי, ויש אומרים שממינות מתים אך לא מעבירה, וקשה מאתה אשה ששנינו שבאמת היא מתה ויש לומר שמשמע שהעבירה הקלה היא עריות וא"כ גם היה בה מינות ולכן מתה, אך יש להקשות מהמעשה של ר"א בן דורדיא שאמרו עליו שלא הניח זונה אחת בעולם שלא

כא עליה והוא שמע שיש זונה בכרכי הים שנוטלת כיס דינרים בשכרה והוא לקח כיס דינרים ועבר ז' נהרות ובשעת הרגל דבר היא הפיחה והיא אמרה לו כמו שהפחה זו לא חוזרת למקומה כך לא מקבלים את אלעזר בן דודריא בתשובה, והוא הלך וישב בין שני הרים וגבעות ואמר הרים וגבעות בקשו עלי רחמים והם אמרו לו עד שנבקש עליך נבקש על עצמנו, כמו שכתוב כי ההרים ימוש והגבעות תמוטנה, והוא אמר שמים וארץ בקשו עלי רחמים, אמרו לו עד שנבקש עליך נבקש על עצמנו, כמו שכתוב כי שמים כעשן נמלחו והארץ ככגד תבלה, והוא אמר חמה ולבנה בקשו עלי רחמים אמרו לו עד שנבקש עליך נבקש על עצמנו, כמו שכתוב וחפרה הלבנה ובושה החמה, והוא אמר כוכבים ומזלות בקשו עלי רחמים והם אמרו לו עד שנבקש עליך נבקש על עצמנו, כמו שכתוב ונמקו כל צבא השמים, והוא אמר אין הדבר תלוי אלא כי והוא הניח ראשו בין ברכיו וגעה בבכיה עד שיצאה נשמתו ויצאה בת קול ואמרה שר' אלעזר בן דודריא מזומן לחיי העוה"ב ורואים שגם בעבירה מתים, ויש לומר כיון שהוא היה אדוק בזה ביותר זה כמינות, ובאותה שעה בכה רבי ואמר יש קונה עולמו בכמה שנים ויש קונה עולמו בשעה אחת ואמר רבי שלא רק שמקבלים בעלי תשובה אלא שקוראים להם רבי.

ר' חנינא ור' יונתן הלכו בדרך והגיעו לשני שבילים שאחד פתוח על פתח ע"ז ואחד פתוח לבית זונות אמר אחד לחבירו נעבור על פתח ע"ז **עמוד ב** שכבר נשחט יצר ע"ז והשני אמר נעבור על פתח בית זונות ונכוף את יצרנו ונקבל שכר וכך עשו וכשעברו על פתח בית זונות הן נכנעו לפניהם אמר לו השני מנין לך שנשמר מהם אמר לו שכתוב מזימה תשמור עליך תבונה תנצרכה, אמרו התלמידים לרבא מה הכוונה מזימה שאם הכוונה לתורה שכתוב בה זימה והתרגום לזה הוא עצת חטאין ועל תורה כתוב הפליא עצה הגדיל תושיה אך לפ"ז הפסוק צריך לקרוא זימה, ורבא פירש שהכוונה שהתורה תשמור, מדבר זימה תורה תנצרכה.

שנו בברייתא כשנתפסו ר"א בן פרטא ור' חנינא בן תרדיון אמר ר"א לר' חנינא אשריך שנתפשת על דבר אחד ואני על ה' דברים, אמר לו ר' חנינא אני על דבר אחד ואיני ניצול ואתה על חמשה אך תנצל כי אתה עסקת בתורה וגמ"ח ואני עסקתי רק בתורה, כמו שאמר רב הונא שהעוסק בתורה בלבד הוא כמי שאין לו אלוה כמו שכתוב וימים רבים לישראל ללא אלוקי אמת והכוונה שמי שעוסק רק בתורה הוא כאדם ללא אלוקי אמת, ויש להקשות וכי ר' חנינא לא עסק בגמ"ח והרי שנינו שר"א בן יעקב אומר שלא יתן אדם מעות לארנקי של צדקה אם אין עליה ממונה ת"ח כר' חנינא בן תרדיון, ויש לומר שאמנם הוא נאמן אך לא עסק בגמ"ח בפועל, ויש להקשות ששנינו שר"ח בן תרדיון אמר התחלפו לי מעות של פורים במעות של צדקה וחלקתים לעניים, ויש לומר שאמנם הוא עסק בגמ"ח אך לא עשה כמו שיכל לעשות, כשקראו לדין לר"א בן פרטא אמרו לו מדוע שנית תורה וגנבת, אמר להם אם אני עוסק בסייף איני עוסק בספר ואם אני עוסק בספר איני עוסק בסייף ואם זה לא נכון כך העלילה השניה לא נכונה, שאלו אותו מדוע קוראים לך רבי אמר להם שאני רבם של האורגים הביאו לו שני פקעיות של צמר שאלו אותו מה של שתי ומה של ערב ונעשה לו נס וישבה דבורה על של שתי וישבה צירעא על הערב אמר להם זה של שתי וזה של ערב, שאלוהו מדוע לא באת לבית ע"ז אבידן אמר להם זקן אני ומתירא אני שתרמסוני ברגליכם שאלו אותו עד עכשיו כמה זקנים נרמסו, ונעשה נס ובאותו יום נרמס זקן אחד, שאלו אותו מדוע שלחת עבדך לחירות אמר להם לא היו דברים מעולם ובא אחד מהם להעיד עליו ובא אליהו ונדמה כאחד מחשובי המלכות ואמר לו שאם נעשה לו נס גם בזה יעשו לו נס ואתה תראה רק רעה ובכ"ז הוא רצה להעיד והיתה אגרת שהיתה כתובה אצל חשובי המלכות לשלוח לקיסר ושלחו אותו ואלוהו השליכו ד' מאות פרסה והלך ולא חזר, והביאו את ר"ח בן תרדיון ואמרו לו מדוע עסקת בתורה אמר להם כאשר צוני ה' אלוקי ומיד גזרו עליו שריפה ועל אשתו להריגה ועל בתו שתשב בקובה של זונות.